

Medlemsblad for Foreningen NORDEN Fredensborg

Nr. 83 august 2022

fredensborg.foreningen-norden.dk

Formandens klumme

Tillykke til Åland

Den 9. juni kunne Åland fejre 100 års selvstændighed. Øerne i Den bosniske Bugt har haft en omtumlet og dramatisk skæbne. Siden hedenold har Åland været en del af Sverige. Sproget og kulturen er svensk. Men da Sverige mistede Finland til Rusland under krigen 1808-09 fulgte Åland med. Da Finland i 1917 blev selvstændigt, skulle Åland tilbage til Sverige. Men Finland ville ikke slippe Åland. Ålændingene ønskede at være selvstændige, og de måtte nu kæmpe for deres sag mod både Sverige og Finland. Finland tilbød Åland selvstyre, men det ville ålændingene ikke høre tale om. Først i 1920 blev det på et møde i FN besluttet, at Åland skulle høre under Finland, men med udstrakt selvstyre og garanti og respekt for eget sprog og kultur.

Læs mere om Åland og Ålands aktuelle situation s. 6, hvor vi bringer et sammendrag af Henrik Wiléns artikel i anledning af 100 års jubilæet.

Udgivet af Foreningen NORDEN
Fredensborg lokalafdeling

norden.fredensborg@gmail.com

cvr 32709745

Redaktion: Bestyrelsen

Ansvarshavende redaktør:

Lisa Juhler

Oplag: 125 eksemplarer

Forsidefoto: Vandrehallen og
landstingssalen på Christiansborg

Fotograf: Lisa Juhler

Foreningen Nordens bestyrelse:

Lisa Juhler, Axel Møllers vej 4,

3490 Kvistgård ☎ 2251 0829

Jan Hellen, Bygvænget 826

2980 Kokkedal ☎ 4016 5105

Ina Laursen, Baunebjergvej 15 C

3050 Humlebæk ☎ 40346335

Bjørn Sandberg, Hvedevænget 48,

2980 Kokkedal ☎ 6130 2980

Kontingent:

Personligt medlemsskab: 305 kr.

Husstandsmedlemsskab: 400 kr.

Pensionist: 205 kr.

Pensionistpar: 250 kr.

Foreningens konto: Danske Bank

reg 1551 kontonummer 717110

Kommende arrangementer

Søndag den 14. august kl. 14.00-16.20 Filmforevisning af Udvandrerne i Humle Bio

Udvandrerne er blevet genindspillet og vi inviterer jer på en tur i biografen til halv pris.

Udvandrerne bygger på en roman af Vilhelm Moberg. Den blev filmatiseret første gang i 1971 af Jan Troell med Liv Ullman og Max von Sydow i hovedrollerne.

Den nye version er instrueret af den norske instruktør Erik Poppe og med Lisa Carlehed og Gustaf Skarsgård som henholdsvis Kristina og Karl-Oskar

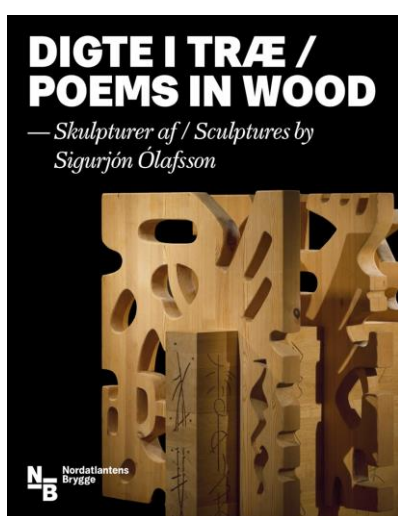
Billetter a 60 kr. Tilmelding til Lisa Juhler, tlf. 22510829 eller på mail lisajuhler@gmail.com senest den 7. august

Lørdag den 20. august kl. 15.00-16.15 Fred i Norden - Nordisk Korkoncert i Torpen Kapel, Humlebæk

Sletten Sangkor og Envisorna fra vores svenske venskabskommune Håbo synger nordiske sange og viser. Korene synger for venskab, fred og frihed overalt i verden.

Entré 20 kr., som går ubeskåret til flygtningehjælpen

Envisorna og Klosterlikören - i Slotskirken i 2019

Tirsdag den 30. August kl. 9.40 – ca. kl. 15.00 Udflugt til Nordatlantens Brygge

Den islandske kunstner Sigurjón Ólafsson udstiller Digte i Træ i de smukke udstillingslokaler i Nordatlanten Brygge.

Sigurjón Ólafsson (1908-1982) har fået sin uddannelse hos professor Utzon-Frank på Kunstakademiets Billedhuggerskole i København. Efter to års studier modtog han Kunstakademiets guldmedalje for skulpturen *En arbejder* og ved sin afgangseksamen 1935 udstillede han abstrakte værker.

Efter udstillingen spiser vi frokost sammen på en nærliggende restaurant. Entre til udstillingen koster 30 kr. og frokosten er efter eget valg og betaling.

Vi mødes på Humlebæk Station kl. 9.30 og tager tog og metro til Kgs. Nytorv kl. 9.40. Der er en gåtur gennem Nyhavn og over gangbroen til Nordatlantens Brygge på ca. 1 km. Forventet ankomst 10.35.

Tilmelding til Lisa Juhler, mail lisajuhler@gmail.com eller på tlf. 22510829 senest den 29. august.

Repræsentantskabsmøde på Christiansborg

Foreningen NORDEN afholder hvert år et repræsentantskabsmøde med repræsentanter for Danmarks lokalafdelinger. I år blev det afholdt den 7. Maj i landstingsalen i på Christiansborg.

Ved mødet i år, kunne vi møde den nye formand Lars Barfoed og den nye landssekretær Christian Lagoni, der afløser Peter Jon Larsen, der har været på posten i 36 år. Efter dagens møde blev der da også taget behørigt afsked med Peter Jon Larsen med taler og drinks.

Peter Jon Larsen

Mødet blev åbnet af landsformand Lars Barfoed og dernæst gik ordet til Annette Lind (S), der er næstformand i Nordisk Råds danske delegation, i anledning af Nordisk Råds 70 års jubilæum.

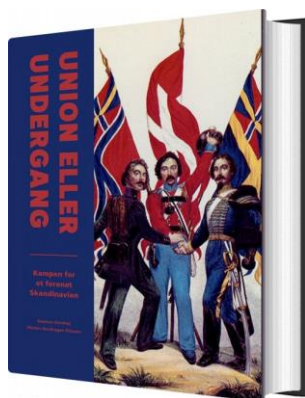
Lars Barfoed byder velkommen

Annette Lind fortæller om Nordisk Råd

Annette Lind fortalte om de mange betydningsfulde sager Nordisk Råd har behandlet og fået gennemført gennem årene. For nuværende er Rådets opgaver problemer med beskatning i forbindelse med hjemmearbejde, når man har bopæl i et nordisk land men arbejde i et andet. Et andet vigtigt område er en styrkelse af Norden i skolen, der når ud til mere end 500.00 undervisere og elever.

Dernæst blev forsamlingen præsenteret for et spændende foredrag af Rasmus Glenthøj.

Union eller undergang. Kampen for et forenet Skandinavien

Historikeren Rasmus Glenthøj har sammen med historikeren Morten Nordhagen Ottosen skrevet en bog om Skandinavismen efter Napoleonskrigene. Otto von Bismarck var stor tilhænger af en skandinavisk union. På den tid var mange af den opfattelse, at en stat skulle have en vis størrelse for at overleve – og Danmark var for lille. Flere danske politikere var også tilhængere af en skandinavisk union. C. C. Hall, Orla Lehmann og Ditlev Monrad gik så langt som at udfærdige et forslag til en skandinavisk forbundsstat med fælles parlament i Stockholm og en svensk konge. Karl den 15. og Frederik 7. blev i 1863 enige om, at skabe en union med en svensk konge, når Frederik 7. døde.

Bogen udkom i 2021, den er på 631 sider og udgivet på Gads Forlag

Ingen af de skandinaviske forbundsplaner blev til noget og med opløsningen af den svensk-norske union i 1905 døde den politiske Skandinavisme hen.

Det er tankevækkende, at havde det hele udviklet sig bare lidt anderledes, kunne vi i dag have en skandinavisk union. Måske en stat kaldet Skandinavien.

For nogen er det et skrækscenarie- for andre en drøm.

Rasmus Glenthøj fortæller

Efter foredragene var der frokost, som vi indtog i den smukke vandrehal.

Her kan man se portrætter af tidligere statsministre samt en smuk og finurlig frise med dyr, blomster, fyndord og ordsprog, såsom „Ikke enhver hane, der galer, melder ny dag“.

Frisen er skabt af den lollandske maler Rasmus Larsen i 1918-21 og er 867 meter lang

I vandrehallen var også en lille udstilling af historiske genstande.

Her ses en Christiansborg-pilsner brygget af Albani Bryggeriet og solgt i Snapstinget indtil 1992. / Tekst og foto LLJ

S

Pilsner

Bryggeriet Albani fremstillede i mange år en pilsner, hvor der på etiketten stod Christiansborg, og den blev solgt i Snapstinget.

Åland - de ombejlede øer i Den Bosniske Bugt

Henrik Wilén, landsformand for Foreningen Nordens Forbund har skrevet en artikel om Åland i anledning af 100 års jubilæet. Vi bringer her et sammendrag.

Foto: Henrik Wilén

Den 9 juni firade Åland 100 år av självstyrelse. Sedan Ålands lagting sammanträdde för första gången 9 juni 1922 har dagen kallats för Ålands självstyrelsedag.

Sedan Hedenhös har ålänningarna talat svenska och kulturellt varit en del av Sverige. När Sverige förlorade Finland till tsar-Ryssland efter 1808 - 09 års krig följde Åland med. Men när Finland blev självständigt 1917 ville Åland återgå till svensk överhöghet. Finland ville inte lämna ifrån sig ögruppen och därmed blev den så kallade Ålandsfrågan en inflammerad sak mellan Finland och Sverige. De finska riksdagens beslut om en självstyrelselag 1920 intresserade inte åländska ledare och opinionsbildare och frågan hänsköts till Nationernas Förbund. NF:s kompromiss gick ut på att Åland skulle tillhöra Finland, men garantier skulle ges för Ålands enspråkighet, lokala kultur och sedvänjor samt den självstyrelse som erbjödits 1920.

Långt ifrån alla ålänningar var nöjda med utgången, men i dag kan de säkert blicka 100 år tillbaka och med fog konstatera att bäst som skedde. Som en kulturellt och geografiskt integrerad del av Sverige skulle Åland knappast ha åtnjutit någon särställning, utan snarare ingått som en utvidgad del av Stockholms skärgård.

Åland har egen flagga (1953), egna frimärken (1984) och blev medlem av Nordiska rådet 1970. Åland blev tillsammans med Finland medlem av EU (1995) och använder den gemensamma europeiska valutan euro, men står utanför EU:s skatteunion – lyckat förhandlingsresultat och kanske ett uttryck för egensinnet. Därför tillämpas skattefrihet ombord på fartygen som kryssar mellan Finland och Sverige. För att passagerarna ska få tillgång till tax-free-varorna krävs att fartygen tar i land på Åland innan de fortsätter till slutdestinationen. Åland är Finlands mest välmående landskap och en orsak är sjöfarten, som sedan århundraden är Ålands viktigaste näring, i dag vid sidan av turismen och jordbruket.

I likhet med Färöarna och Grönland åtnjuter Åland självstyrelse, vilket innebär att åländska lagtinget får stifta lagar om hälso- och sjukvård, miljö, undervisning, näringslivsfrågor, kommunförvaltning, polis, post och radio och tv. Men inte om utrikespolitik, tullväsendet, domstolsväsendet och statsbeskattningen. Men i motsats till de två övriga nordiska självstyrelseområdena är Ålandsöarna demilitariserade och neutraliserade.

Finland har skyldighet att försvara Åland i fall av krig, men har inte tillåtelse att i fredstid genomföra militära manövrar på åländskt territorium eller i åländska farvatten. Det är en fråga som ålänningarna understrukit vikten av många gånger och som ibland väckt irritation i Helsingfors. Nu när spänningen ökat i Östersjön har frågan åter aktualiserats.

En av de fördragsslutande parterna genom åren, Sovjetunionen / Ryssland har sedan andra världskrigets slut ett konsulat i Mariehamn, som ska övervaka att demilitariseringen följs. Med tanke på att det är Ryssland, som med sitt anfallskrig på Ukraina gett upphov till ett osäkert läge i Europa, och inte minst i Östersjön, och som resulterat i att Finland och Sverige ansöker om medlemskap i Nato, är det sannolikt att Ålands roll i stormaktspolitiken får debattens svallvågor att gå höga den närmaste framtiden.

Sedan invasionen inleddes i februari har ålänningarna dagligen protesterat utanför det ryska konsulatet och visat prov på att "fredens öar" är mer än en etikett för det demilitariserade området. Egensinnet kan ta sig många uttryck.

Masser af aktivitet i landsforeningen

Den nye landsformand Lars Barfoed og den nye landssekretær Christian Lagoni står i spidsen for en række aktiviteter og nedsættelse af udvalg, der skal arbejde med nye kommunikationsformer.

I jubilæumsåret 2019 fik vi en stribe nye medlemmer. Desværre har årene med coronapandemi medført medlemstilbagegang. Det må vi se at få lavet om på. Nordisk samarbejde er mere aktuelt end nogen sinde.

Derfor er der lagt handleplaner og aktiviteter, der med nye kommunikationsformer skal række ud til målgrupper i alle aldre.

På landsstyrelsesmødet den 11. Juni fortalte Lars Barfoed og Christian Lagoni om de nye tiltag og forsamlingen drøftede strategier og aktiviteter.

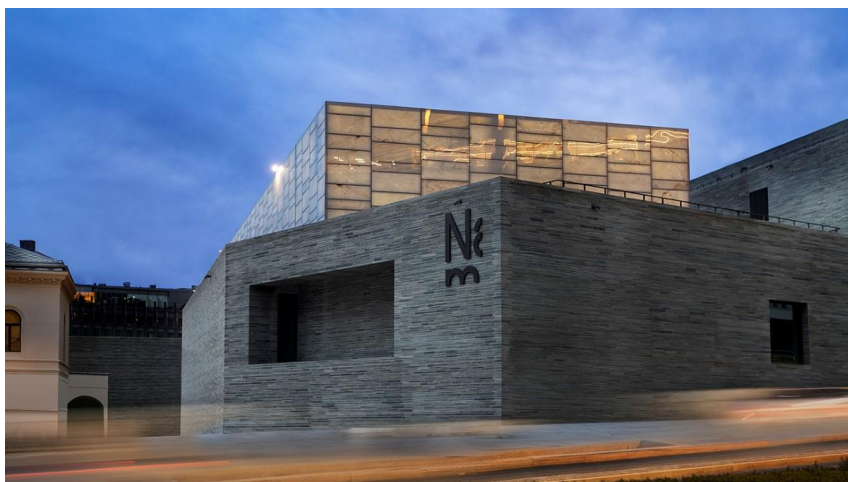

*Foto:
Fra venstre ses Turid, Christian Lagoni,
Lars Barfoed og Marion*

Nyt nationalmuseum i Oslo

Den 11. Juni kunne et nyt Nasjonalmuseet åbne sine døre for publikum. Museet er en sammenlægning af Kunstindustrimuseet, Samtidskunstmuseet, Arkitekturmuseet og Nasjonalgalleriet.

Det nye museum rummer mere end 100.000 genstande og 6.500 af disse er udstillet i åbningsudstillingerne.

Museet ligger i den nye bydel Bjørvika, der er groet op i den gamle containerhavn sydøst for Oslos centrum. Her ligger meget nyt byggeri, men Nasjonalmuseet er placeret mellem et par gamle fredede bygninger. Museets arkitekt er Klaus Schuwerk og han har konstrueret bygningerne til at udlede 50 procent mindre drivhusgasser

Museets ydre og indre facade er beklædt med norsk oppdalskifer.

Indtryk fra en dagstur til Åland

For at komme til Åland, kan man sejle fra Kapellskär i Sverige, en god times kørsel nord for Stockholm. Fredensborg lokalafdelings kasserer tog turen i juli 2022, godt en måned efter, at Åland kunne fejre 100 års jubilæum for det første møde for deres folkevalgte i Lagtinget og dermed selvstyre. Sejlturen tager ca. 2½ timer med ankomst i Mariehamn, Ålands hovedstad.

Allerede ved havnen bliver man mødt med et skilt, der viser Ålands status. Stora gatan i Mariehamn går tværs gennem byen fra den vestre havn til den østre havn. Langs vejen hang der skilte, der markerede 100-års jubilæet, som de har fejret siden juni 2021, 100 år efter Nasjonernes Forbund i Genève traf beslutningen om at tilbyde

Åland har et eget Lagting med 30 love indenfor bl.a. uddannelse, regering. Valg holdes hvert 4. år. Selvstyregården ligger ved torvet i torerne, Ålands administration og

folkevalgte repræsentanter, som vedtager egne sundhed, erhvervsliv og post, og har en egen Næste valg er i 2023.

Mariehamn. Her finder man regeringskon-Lagtinget (billedet).

På den anden side af torvet starter butikkerne ligger i gågaden og i hyggelige caféer og restauranter i

Mariehamns gågade, Torggatan. Majoriteten af området i nærheden heraf. Der ligger også mange dette område.

Hvis man går gennem gågaden fra Åland har sit eget postvæsen, som udgiver deres egne frimærker.

torvet, når man frem til hovedpostkontoret.

Bevæger man sig ud af Mariehamn, er der mange seværdigheder. Men der er grænser for, hvor meget man kan nå at se på en endagstur.

En af seværdighederne er Kastelholms velbevarede slotsruiner (billedet til venstre). Kastelholm slot blev grundlagt i 1380-tallet og udbygget frem til 1630-tallet. Slottet havde sin storhedstid under Gustav Vasa og hans sønner.

En anden seværdighed er det historiske monument, Bomarsunds fæstningsruiner (billede til højre). Fæstningen blev opført af den russiske krigsmagt. Under Krimkrigen i 1854 blev den ødelagt.

Lige ved siden af fæstningsruinerne serveres der Ålandspandekager, en lokal specialitet, som er en rigtig lækkerbiskken.

Tilbage i Mariehamn gik turen tilbage til Sverige med båd fra den vestre havn.

Lige inden havnen stod et vejskilt, der viste vej til det hus, hvor Foreningen NORDEN på Åland holder til:

Tekst og fotos: *Jan Hellen*